

Учнівський журнал «Проблески» (1916–1917) в фондах Артемівського краєзнавчого музею

Останніми десятиліттями дедалі зростає зацікавлення краєзнавців і широкої громадськості історією культури Донеччини на початку ХХ ст. В сучасних дослідженнях зазнають корективів усталені в радянські часи стереотипи, пов'язані з вузькокласовим підходом до явищ, знаходять позитивну оцінку безперечні культурні здобутки дорадянської доби в історії нашого краю.

Цікавим явищем культурного життя Бахмута, на той час повітового міста Катеринославської губернії (нині — Артемівськ Донецької області), стало видання в 1916–1917 рр. щомісячного учнівського журналу «Проблески» при Бахмутському реальному училищі за редакцією викладача історії О. Л. Кобалевського. Подібні видання існували в багатьох середніх навчальних закладах Одеського навчального округу, до якого належав і Бахмутський повіт.

Примірники журналу «Проблески» зберігаються в Російській національній бібліотеці (№№ 1–3 за 1916 р.), Російській державній бібліотеці (№ 1 за 1916 р.), і лише в Артемівському краєзнавчому музеї знаходиться повний комплект журналу включно із №№ 4–6 за 1917 р.

Журнал друкувався у відомій Бахмутській друкарні І. І. Дерковського, де виходив у світ щомісяця з жовтня 1916 до березня 1917 р. Ціна номера складала 40 копійок, обсяг поступово збільшився з 20 до 32 сторінок. Приймалися оголошення по 2 коп. за рядок петитом перед текстом і по 1 коп. за рядок після тексту.

Метою видання було проголошено всебічне висвітлення шкільного життя й прагнень учнів, розвиток у них інтересу до самостійної творчої праці. На початку видання було оголошено рубрики — відділи, з яких має складатися журнал: «1) Беллетристика (оригинальна і перекладна, желатально з шкільної життя, 2) Отчеты о выдающихся событиях школьной жизни, 3) Наука, 4) Литературно-критический отдел, 5) Спорт, 6) Шадрды, ребусы, загадки,

задачи и т.д., 7) Театр и музыка, 8) Описание действительно бывших таинственных явлений, 9) Переписка, 10) Смесь, 11) Объявления».

Як бачимо, програма журналу була досить широкою й намагалася врахувати все розмаїття смаків і зацікавлень учнівської молоді. Не все із наміченого вдалося здійснити, наприклад, заплановані розділи 5, 8 і 9 так і не з'явилися на сторінках журналу. Зате в останньому, шостому номері з'явився не запланований на початку гумористичний розділ «Смех».

Найбільшою популярністю в дописувачів користувався розділ «Беллетристика», де школярі друкували свої поетичні й прозові спроби. У рубриці «Отчеты о выдающихся событиях школьной жизни» переважають розповіді про екскурсії: до Катеринослава, через Дніпрові пороги, до Святих гір та по місцях «Слова о полку Ігоревім». Розділ «Наука» заповнений переважно учнівським рефератом про робітниче питання в Англії у ХІХ столітті, який друкувався з продовженням у номерах 2–6. Постійним автором рубрики «Театр и музыка» був учень 7 класу реального училища, чие прізвище заховане під криптонімом А. Л. Йому належить серія статей про життя й творчість С. В. Рахманінова та стаття про музичну освіту в Росії.

Революційні події 1917 р. сприяли розширенню тематики статей, посиленню уваги до суспільно-політичних питань. Так, у № 6, надрукована стаття учениці І жіночої гімназії В. Ф. «По поводу «Женского дня» 23 февраля 1910–1917 гг.» Втім, саме Лютнева революція 1917 р. й наростання соціально-економічної кризи, треба думати, спричинилися до припинення видання журналу: березневий номер за 1917 р. виявився останнім.

Серед юних авторів «Проблесков» — учні реального училища, чоловічої та двох жіночих гімназій Бахмута. Серед них звертає на себе увагу активністю й визначним обдаруванням Олександр Фінкель — уродженець Бахмута й

учень реального училища, пізніше відомий вчений-філолог і перекладач, професор Харківського університету.

У «Проблесках» під власним прізвищем, під псевдонімами й криптонімами друкувалися перші його віршовані твори й переклади, полемічні спроби, літературно-критичні етюди про Сергія Городецького, Ігоря Северяніна та ін. Загалом «Проблески» успішно виконували свою функцію розвитку творчих здібностей, гуртування обдарованої учнівської молоді. Не випадково пізніше, на початку 1990-х рр., в артемівській школі №11, що працює в приміщенні колишнього реального училища, було зроблено спробу відродження цього учнівського журналу.

Номери дореволюційного журналу «Проблески», що зберігаються в фондах музею, активно використовуються в його експозиційно-виставковій роботі (експозиція залу «Культура й громадське життя Бахмута», виставки «З іс-

торії Бахмутської пошти», 2001, «З історії Бахмутських гімназій та училищ», 2010), користуються незмінним інтересом у відвідувачів. Їх досліджують і використовують у газетних і журнальних публікаціях, монографічних виданнях місцеві краєзнавці: В. Замковий (1990, 1995), О. Копил і Ю. Аскарів (1997), С. Федяєв (2000), С. Татаринів і Н. Тутова (2008), А. Шевченко (2008) та інші.

Місцева періодична преса початку ХХ ст., і, зокрема, такий її різновид, як учнівська періодика, є незамінним джерелом історико-краєзнавчих досліджень завдяки своєму комплексному, синтетичному характеру, що поєднує багато форм інформації: документальну, поточно-хронікальну, особового характеру. Зі сторінок «Проблесков» постають наші земляки — гімназисти й реалісти початку ХХ ст., кожен зі своєю індивідуальністю і з типовими рисами соціально-культурного середовища доби.

Thank you for evaluating AnyBizSoft PDF Splitter.

A watermark is added at the end of each output PDF file.

To remove the watermark, you need to purchase the software from

<http://www.anypdftools.com/buy/buy-pdf-splitter.html>